

Omstillingen til cirkulær økonomi er et sikkerhedsspørgsmål

Det handler både om at redde naturen og at forberede sig på en stigende kamp om ressourcerne i takt med den globale befolkningstilvækst

Pesticider i grundvand og fødevarer. Afskovning. Luftforurening. Dramatisk fald i biodiversitet. Global massedød af insekter. Overfiskeri. Plastic i oceanerne. Voldsomme forstyrrelser i den naturlige cyklus af fosfor og nitrogen. Global opvarmning. Erosion og udpining af jorden. Stigende antibiotikaresistens. Og meget andet. Kombinér det med udtømmning/overforbrug af ressourcer på en lang række fronter - herunder ikke mindst vand - så har du en cocktail, der mildt sagt bør give anledning til bekymring.

Der er - ikke overraskende - grænser for vækst på denne ene planet. Alene mad er en udfordring - med tilhørende miljøbelastning og efterspørgsel efter vand. Klodens 7,6 mia. mennesker bliver øget med 2,2 mia. flere frem mod 2050, og efterspørgslen efter mad vil stige med 70 pct.

Al historisk erfaring viser, at når ressourcerne bliver knappe, udløser det voldelige konflikter - ligefrem krige - og det er en risiko, som i stigende grad tages alvorligt rundt om i verdens regeringer, men som stadig fylder forbløffende lidt i den offentlige debat (og valgkamp).

- Sikkerhedsspørgsmålet er blevet vigtigt. I dag er det globale forbrug så stort, at det tager Jorden halvandet år at regenerere. Dertil kommer presset på alle de ressourcer, som ikke kan regenereres, men er mængder, der bliver stadig mindre, siger Jakob Lamm Zeuthen, miljøpolitisk direktør i Dansk Erhverv.

Danskerne er ikke dukse i klassen - hvis alle havde et forbrug som danskerne, ville det kræve tre jordkloder.

"Danmarkshistoriens første forsyningsstrategi" fra 2016 fokuserer på energi, fjernvarme og vand samt håndtering af affald og spildevand. Fulgt op i 2017 af planer om omstilling til cirkulær økonomi - yderligere stadfæstet i april i år på et miljøtopmøde, hvor miljøministeren mødtes med Dansk Industri, Dansk Erhverv, Dansk Byggeri og Landbrug & Fødevarer.

- Vi har i organisationerne også selv et ansvar for et tæt samspil med hinanden, hvor vi udveksler viden og erfaringer, lærer af hinanden og bryder søjler ned. Vi har brug for bedre rammevilkår for virksomhederne, men vi har også brug for en mere generel oplysning og forståelse af problemstillinger og udfordringer. Undersøgelser viser, at danskerne gerne vil være med til at vi bevæger os henimod et bæredygtigt, cirkulært samfund, men de ved ikke, hvordan de skal bidrage og har brug for viden til at handle på, siger Jakob Lamm-Zeuthen.

Der er mange brikker i at omstille den lineære økonomi til en cirkulær og langt fra alting er lige let at gennemskue eller håndtere - og misforståelser er udbredte. Bionedbrydelig plast - i form af bl.a. hundeposer og bæreposer - betyder fx ikke, at det nedbrydes i naturen. Men er en standard, der siger, at det kan nedbrydes i et industrielt anlæg ved en bestemt temperatur på et bestemt antal dage. Det er ud fra et helhedssyn i virkeligheden mere miljøvenligt i Danmark at genanvende de samme traditionelle plastposer mange gange frem for at bruge bioplast.

Trods regeringens initiativer er de cirkulære forretningsmodeller i det private erhvervsliv endnu ikke helt til at få øje på. Her kunne kommunerne være mere med til at sparke processen i gang.

- De offentlige indkøb er vigtige, for her har vi med 98 af landets største virksomheder at gøre. De køber ind for 350-400 mia. kr. årligt, og de kunne godt gå mere i dialog med markedet om bæredygtige løsninger og stille nogle udbudskrav, som gavner SMV'er og den innovation, de kan levere.

Helt grundlæggende er en af de største udfordringer den manglende opmærksomhed i samfundet om nødvendigheden af cirkulær økonomi, og det gælder både i det offentlige system og blandt forbrugere og virksomheder. Og det er en lidt fastlåst situation, for nogen skal flytte sig.

- Erhvervslivet - og det gælder især SMV'erne - går ikke i gang af sig selv, hvis de ikke kan mærke en efterspørgsel efter det, for der er nogen, der skal være med til at betale for forretningsudviklingen. Og forbrugerne efterspørger ikke noget, de ikke kan se. Bliver der skubbet flere cirkulære forretningsløsninger i gang, fx deleordninger, tilbagesagningsmodeller som returflaskesystemet på andre områder eller flere produkter med genanvendelse i, vil det gøre den cirkulære økonomi mere nærværende for danskerne.

Jakob Lamm Zeuthen opfordrer SMV'erne til at gå i gang af sig selv med at udvikle de cirkulære forretningsmodeller.

- Der er brug for mere vidensopbygning, rådgivning og støttekroner til SMV'erne, så de kan udvikle deres forretningsmodeller. Men foreløbig skal de gå i gang med at bruge de støtteordninger og rådgivning, der allerede er der, men rigtig mange SMV'er er ikke klar over det. Sørg også for at komme i netværk med ligestillede virksomheder og dyrk samarbejdsformer, som kan udvikle virksomheden i en cirkulær retning. Søg viden og erfaringer. Se i certificerings- og miljøordninger - de har indbyggede kriterier og standarder i sig, som man kan lære noget af. Kunderne vil være der og i stigende grad, hvis du kommer med de rigtige løsninger, lyder opfordringen fra Jakob Lamm Zeuthen.

FAKTABOKS

Støtteordning

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har afsat 96 mio. kr. til at styrke den grønne og cirkulære omstilling i SMV'er. Initiativet tager afsæt i tre delindsatser: Højere værdiudnyttelse af materialer. Potentialer ved cirkulær design og produktudvikling samt nye forretningsmodeller. Øget plastgenanvendelse.

CITATER

En af de største udfordringer er den manglende opmærksomhed i samfundet om nødvendigheden af cirkulær økonomi

TEKST: Flemming Østergaard